

СРЕДНО УЧИЛИЩЕ „ЙОАН ЕКЗАРХ БЪЛГАРСКИ“ – ГР. ШУМЕН

ул. „Преслав“ №1, директор 054 860 018, администрация 054 862 722

e-mail: hg_shumen@abv.bg

УТВЪРДИЛ:
ВАЛЕНТИНА ТОДОРОВА
ДИРЕКТОР

МЕХАНИЗЪМ

*ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ
МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ*

1. Настоящият механизъм регламентира задълженията на всички служители, свързани със случаите на тормоз. Той е част от превантивните дейности, които се предприемат на равнище училище.
2. Тормозът е форма на насилие, която се определя като сбор от съзнателни негативни постъпки, които са дълготрайни, насочени към един и същ ученик от страна на един ученик или група. Насилието между деца в училище обхваща широк спектър от прояви. То е явление със сериозни размери и оставя дълготрайни последици върху психичното здраве и поведението както на децата, които търпят насилие, така и на онези, които го извършват. Българската дума, която отговаря най-точно на явлението, е „тормоз“ (“bullying”). Ключови в разбирането за тормоза са следите характеристики на това поведение:

- ✓ Злонамерена проява, която има за цел да нарани или унижи дете;
- ✓ Извършва се от позиция на силата, като едната страна използва доминиращата си позиция, за да нарани другата физически или психически, да я унижи или изолира от социалния живот;
- ✓ Повтаря се многократно във времето, а не е еднократен и изолиран акт на агресия.

Физически тормоз – блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение;

Вербален тормоз – подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди;

Психичен тормоз – подмятане, подиграване, закачане, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на имущество, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене;

Социален тормоз – избягване, игнориране, изключване от дейността, одумване и разпространение на зловни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата, обект на тормоз, изолиране.

Тормозът може да бъде реален или виртуален. Тук спада разпространяването на:

- ✓ обидни, заплашителни и подигравателни текстови съобщения по мобилен телефон, електронна поща, Skype или Facebook;
- ✓ разпространяване на материали, които уронват достойнството на детето или го унижават;
- ✓ снимането на детето с мобилен телефон и свободното разпространяване на снимки или видео в интернет или други канали без негово съгласие, на слухове, клюки и заплахи в социалните мрежи, крадене на самоличност и др.

3. Задължение на всеки учител: Да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел.

4. Мерки за намаляване на риска от училищния тормоз между учениците:

- На всички нива защита и отстояване на човешките права и проява на междуличностна толерантност.
- Запознаване на учители, родители и ученици с настоящия механизъм чрез сайта на училището.
- Провеждане на колективни и индивидуални срещи с цел информиране от класните ръководители „Какво е насилие и тормоз? Как да го разпознаваме?“

- ✓ Сред родители на родителски срещи и в часа за консултиране на ученици и родители на класния ръководител;
- ✓ Сред ученици в часа на класа и в часа за консултиране на ученици и родители на класния ръководител.

➤ Извършване оценка на тормоза в началото и в края на учебната година.

5. Начини за противодействие на училищния тормоз между учениците:

➤ Създаване на координационен съвет, който да отговаря за планиране, проследяване и координиране на усилията за справяне с тормоза.

Ръководител: Марияна Атанасова Димитрова – ЗДУД и членове: Цветанка Борисова Стоянова – ЗДУД, Красимира Генадиева Стефанова – педагогически съветник, Дияна Огнянова Михайлова – педагогически съветник, Розалина Симеонова Симеонова – старши учител начален етап, Ася Стоянова Домусчиева-Борисова – старши учител по философия, Николай Андреев Карев – учител по технологии и предприемачество, Ангел Йосифов – родители, Симона Пламенова Химирска – VII^a клас, Тони Огнянов Тонев – X^b клас.

- Планиране на три нива – класна стая/паралелка, училище, общност;
- ✓ Дейности на ниво класна стая/паралелка: съгласно плана за час на класа. Целта е да се създаде пространство, в което се говори открито за тормоза и се работи за формирането у децата на нагласи и социални умения, недопускащи насилие като например емпатия, толерантност и уважение към различията, решаване на конфликти и др.
- ✓ Дейности на ниво училище: съгласно годишния план на училището. Осигуряване на реални партньорства с външни на училището служби, организации и специалисти
- ✓ Дейности с родителско участие: участие в училищни инициативи и мероприятия.

6. Процедури и алгоритъм при установен училищен тормоз между учениците.

Ниво на тормоз	Отговор на училището	Отговорни лица
Ниско нарушение на правилата	Прекратяване – изтъкване на нарушеното правило – налагане на съответната последица	Учител и класен ръководител
Повтаряне на едни и същи нарушения на правилата	Протокол за тормоз – възстановяване на щетата, разговаря се с родителите	Класен ръководител
Сериозно – злоупотреба със сила, както и при екстремни ситуации, в които съществува опасност за живота и здравето, телесния интегритет, както на детето-жертва, така и на детето-извършител.	Насочване към МКБППМН и полицията, ОЗД и община по силата на координационния механизъм; Протокол за тормоз – среща с родителите – възстановяване на щетата – включване на учениците в допълнителни програми	Координационен екип

7. Действия при разрешаване на установен училищен тормоз между учениците.

На първо място важно е да се разграничат случаите, когато не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на силите между децата. За целта е необходимо да се наблюдава поведението на децата, включително и на тези, които само присъстват без активно да участват. По-голямата част от ситуацияите на тормоз следва да бъдат овладени от

учителите, а някои от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест.

Първа стъпка: Прекратяване на ситуация на тормоз – задължение на всеки учител е да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел.

- В случай на физически тормоз децата трябва да бъдат разделени, да се прекрати физическият контакт между тях незабавно и да се уведоми класния ръководител.
- Не трябва веднага да се разпитва за случилото се, да се обсъждат причините за насилието или да се изяснява ситуацията. Това следва да се случи на по-късен етап. Важното е учителят ясно да обяви пред всички, че това е насилие и то е недопустимо поведение.

Втора стъпка: Реакции спрямо детето, което е упражнило тормоз:

Когато става въпрос за първа проява, която не е тежка по отношение на нанесената вреда, може да се приложи подходът за възстановяване на щетата. Той се прилага от класния ръководител или педагогическия съветник.

Подходът за възстановяване на щетите изисква време и по-задълбочен разговор с детето. Важно е учителят със спокоен и умерен тон, както и с държанието си, да покаже ясно, че проблемът е в начина на поведение, а не в личността на самия ученик, и че действа с оглед отново да се възстановят ценностите, към които цялото училище се придържа, а не за да бъде наказан. Ключов момент във възстановяването на щетата е, че класният ръководител разговаря с ученика, а ученикът сам избира и решава как ще поправи грешката си, с което отново ще се възстанови нарушената ценност. С това негово решение трябва да се съгласи и ученикът, който е бил потърпевш от тормоза. Като първа стъпка класният ръководител изслушва детето. Не е желателно детето да се изслушва съвместно с потърпевшото дете. След изясняване на ситуацията и постигане на договорка, класният ръководител за определен период от време проследява поведението на децата и дава обратна връзка.

Трета стъпка: Реакции спрямо дете, което е обект на тормоз: работата с деца, които са обект на тормоз, е насочена към формиране у тях на умения за справяне с подобно поведение.

- Класният ръководител говори с детето, по възможност още същия ден, за да разбере какво точно се е случило;
- Подчертава се поверителността на разговора, като се спомене кои ще бъдат уведомени за случилото се;
- Класният ръководител наблюдава детето в следващите дни, за да се уверите как се чувства и при необходимост отново разговаря с него.

Четвърта стъпка: Реакции спрямо наблюдателите:

- Класният ръководител изтъква тези, които са се намесили в защита ценностите на училището. На останалите се споделя очакването да направят същото, ако се случи в бъдеще;
- Класният ръководител насърчава учениците за грижа спрямо тормозеното дете.

8. Училищна система за насочване към други служби. Регистриране на ситуации на тормоз

I. Създава се регистър на училището за регистриране на случаи на тормоз между учениците.

II. Всяка ситуация на тормоз се регистрира и описва от учителя, който я е наблюдавал с цел да се проследи развитието на случая във времето и да се планира подходяща

интервенция. Регистърът съдържа следните реквизити: „дата”, „кратко описание на всяка ситуация”, „участници”, „клас”, „предприети мерки”, „подпис”. Този регистър се съхранява на достъпно място в учителската стая.

III. Класните ръководители следят вписаните в регистъра случаи и предприемат съответни мерки като взаимодействат с родителя на ученика, с учители и с педагогическия съветник.

IV. В случаите, при които поведението на детето се отличава с изразени агресивни прояви, снижен контрол върху гнева, склонност да разрешава конфликтни ситуации с насилие Координационният съвет предлага на директора да бъде потърсено съдействие от страна на отдел „Закрила на детето” по местоживее и отдела за „Закрила на детето”, на чиято територия е училището, местните комисии за БППМН, полицията и всички останали участници в мултидисциплинарния екип по силата на координационния механизъм.

Механизмът е приет с решение на заседание на педагогическия съвет – протокол №126–2/27.09.2017 г. и утвърдена със заповед №594-80/29.09.2017 г.

Механизмът е актуализиран с решение на заседание на педагогическия съвет – протокол № 145-2/26.09.2018 г. и утвърден със заповед №1705-88/26.09.2018 г.

Механизмът е актуализиран с решение на заседание на педагогическия съвет – протокол № 163-2/02.10.2019 г. и утвърден със заповед №513-131/03.10.2019 г.

Механизмът е актуализиран с решение на заседание на педагогическия съвет – протокол № 179-2/30.09.2020 г. и утвърден със заповед №250-87/01.10.2020 г.

Механизмът е актуализиран с решение на заседание на педагогическия съвет – протокол № 201-2/29.09.2021 г. и утвърден със заповед №1222-145/06.10.2021 г..